

'Onder de Boschboom'

Joodse slachtoffers

In mijn column van 23 maart 2014 wees ik op de uit de Toonzaal verdwenen lijst van Bossche, Joodse slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog. Na wat verwarrende informatie blijkt deze, gelukkig, elders voorlopig bewaard. Het blijkt echter dat de lijst van namen op deze gedenkplaat niet compleet is. Deze wordt nu aangevuld door Ruud Weissmann, onze mederedacteur van het boek *'Wegens bijzondere omstandigheden... 's-Hertogenbosch 1940-1944*, onder voorzitterschap van de historicus René Kok.

Ruud Weissmann werkt aan een dissertatie over de wederwaardigheden van joden in onze stad tijdens WO II. Het ligt in het voornemen om zowel in het bestuurscentrum, Achter het Wild Varken als in de Toonzaal, Prins Bernhardstraat, de aangevulde gedenkplaat op te hangen. Hopelijk gebeurt dat al over een klein half jaar bij de herdenking -70 jaar geleden - van de bevrijding van onze stad in oktober 1944.

Ik heb nog iets goed te maken. Mijn bewering eerder dat er in onze provincie vóór 1800 geen Joden woonden, is onjuist. Dr. Aart Vos, pas met pensioen als archivaris en medewerker van het Stadsarchief, was zo goed mij te herinneren aan zijn artikel, opgenomen in de bundel *'Joods Leven in Brabant', bijdragen tot de geschiedenis van een minderheid*, ('s-Hertogenbosch, 1996) onder redactie van Joël Cahen en Anton van de Sande, getiteld: *Vogelvrij of tweede rangs?* Zijn lezenswaardig verhaal - ook aangepast opgenomen in zijn proefschrift uit 2007 - beschrijft een incident na een uit de hand gelopen bruiloft in 1785 te Vught. Vier Bossche jongelui scholden twee Joodse feestgangers beledigend uit, bedreigden hen en trokken aan hun kleren. Meer mensen bemoeiden zich met een inmiddels uitgebroken heftige vechtpartij. 's Avonds zetten de vier lomperiken - drie bakkersknechten en een molenaarsknecht - hun hoogst onbeschoft gedrag in Den Bosch voort, waar een arts de joodse gewonden moest verzorgen. *'Kennelijk heerste er, hoewel aan het einde van de achttiende eeuw meermalen over 'menschelijkheid' gesproken werd, nog geen klimaat waarin deze deugd veelvuldig tegenover joden beoefend werd.* Vos spreekt van een mini-program (razzia tegen joden, vaak gepaard met plundering en soms moord).

Vredelievend en waardig voltrok zich daarentegen een indrukwekkende plechtigheid tijdens de dodenherdenking, 4 mei van dit jaar: het aanbrengen van zeven 'struikelstenen' aan de Boterweg in het Hinthamerpark voor de woningen eertijds van de families Lievendag en Zilverberg. Een herinnering, gegrift in een koperplaatje op een stoeptegels met de namen, geboorte-, sterfdag en plaats van overlijden, aan het wegvoeren van zeven leden van deze families naar concentratiekampen in Duitsland, waar zij allen vermoord zijn. Een 'struikelsteen' nodigt alle voorbijgangers uit voor een respectvolle buiging om de tekst op de stoeptegels aandachtig te kunnen lezen en zo de herinnering aan de vermoorde slachtoffers levend te houden.

Een actief comité ontving gastvrij een groot aantal buurtgenoten en andere belangstellenden. Er werden passende gedichten voorgedragen, de harmonie Amantius speelde fraaie koraalmuziek en de locoburgemeester Jan Hoskam wist met een persoonlijke herinnering aan zijn opa de weggevoerde Bosschenaren bij wijze van spreken een herkenbaar gezicht te geven.

reacties: email: hoogbergened@home.nl

Theo Hoogbergen

Onder De Boschboom" is een rubriek van cultuurhistorische aard, die haar columnisten een podium biedt om op persoonlijke titel onderwerpen die met de Bossche cultuur te maken hebben uit te diepen. Reacties? Stuur uw email naar: onderdeboschboom@kringvrienden.nl